

Proč nové screeningové PSA?

Drahomíra Springer

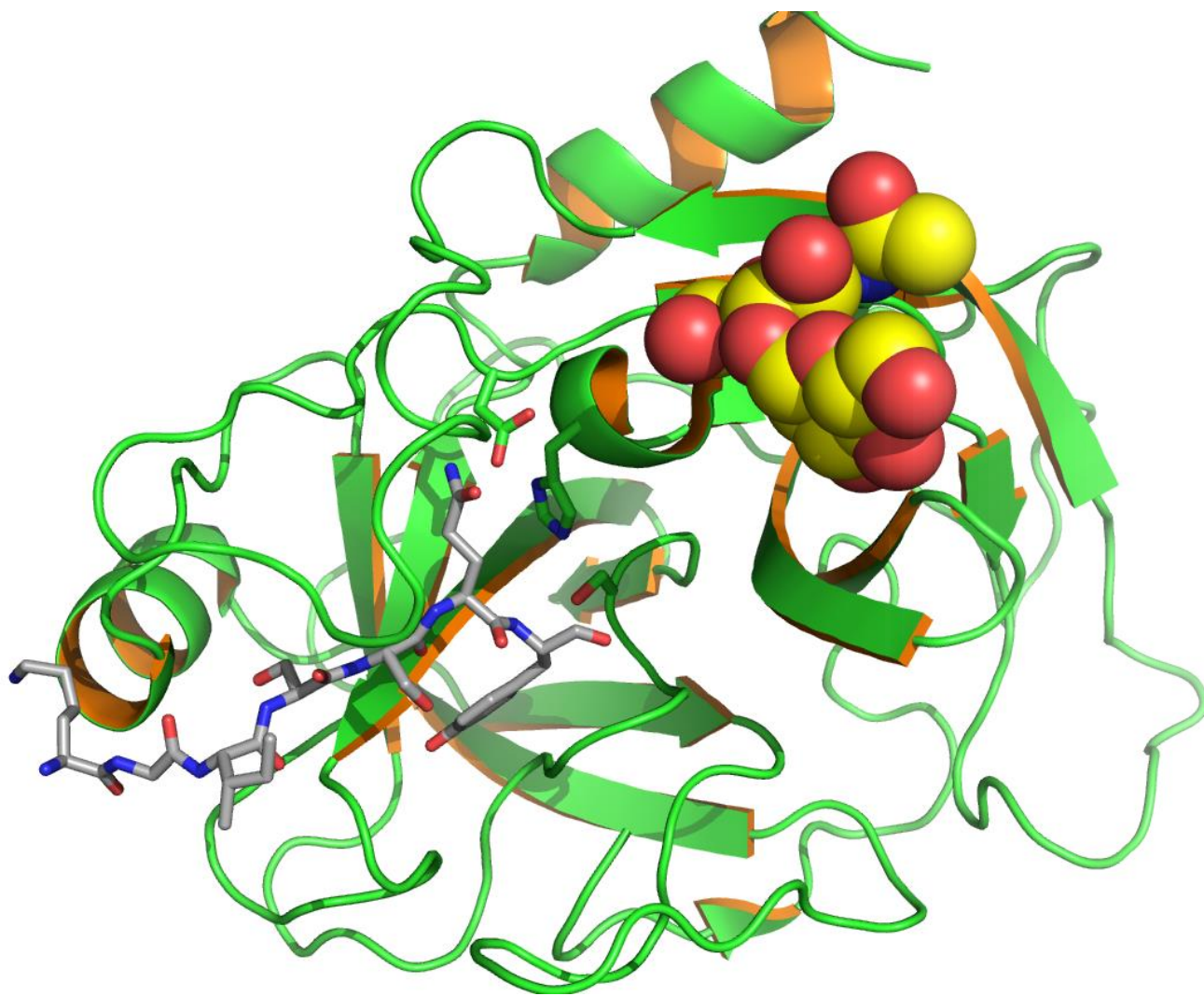
Ústav lékařské biochemie a laboratorní diagnostiky

1. LF UK a VFN Praha

Prostaforum 2023

23.11.2023

PSA

prostatický specifický antigen je serinová proteáza

Je produkován prostatou a je přítomen v prostatické a seminální plazmě, ve zdravé, hyperplastické i maligní prostatické tkáni a v metastázách prostatického původu

PSA

Koncentrace volné formy PSA (fPSA) v séru, vztažená ke koncentraci PSA celkového, se liší pro benigní a maligní nádorové onemocnění prostaty.

Stanovení **fPSA** a **2pro-PSA** je doplňující vyšetření k celkovému PSA pro hladiny PSA 3,5-10 µg/l. Má význam pouze v časně diagnostice karcinomu prostaty a pro rozlišení mezi benigním a maligním onemocněním prostaty.

Z hodnot markerů se vypočítává % volného PSA; pro maligní onemocnění svědčí hodnota 0-20 %.

Z hodnot PSA, fPSA a 2pro-PSA se vypočítává index PHI (Prostate Health Index); při hodnotě 0-40 % lze vyloučit maligní etiologii.

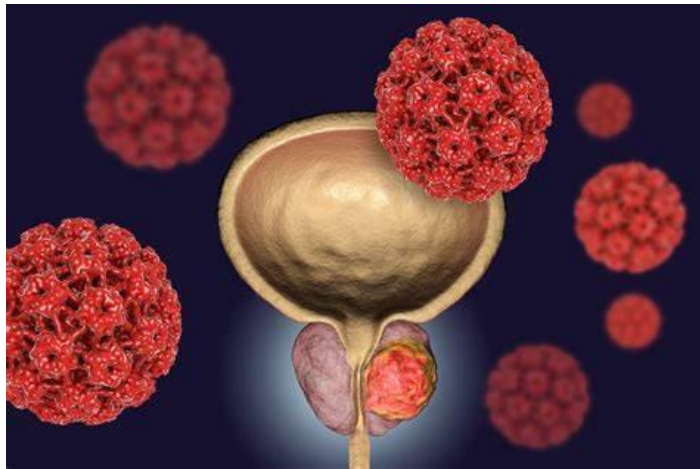
Falešně pozitivní hodnoty PSA jsou u benigní hyperplazie a zánětu prostaty.

	PSA (µg/L)
Referenční interval	0-4
Hraniční hodnoty	4-10
Patologické hodnoty	> 10

Co to vlastně je screening

- patří mezi způsoby hromadného testování populace
- **screening pouze stanovuje riziko**, že zkoumaný jev nastane
- výstupem screeningu je identifikace vysoce rizikových probandů se snahou jim včas a účinně pomoci
- definitivní odpověď týkající se zkoumaného onemocnění dává dává další specifický diagnostický test
- Medicínsky závažné onemocnění, pro které existuje efektivní způsob léčby nebo jiný medicínský zásah
- **Rovnocenný přístup** - pacienti mají právo na rovnocenný přístup ke screeningu
- Ekonomický, jednoduchý a bezpečný
- **Přijatelnost** dalšího postupu

Populační pilotní program časného záchytu **karcinomu prostaty**

- Karcinom prostaty patří mezi nejčastější zhoubné nádory u mužů a významné nádorové příčiny úmrtí. Stanovení hladiny prostatického specifického antigenu (PSA) má zásadní význam pro časnou detekci karcinomu prostaty.
- **Ročně tímto nádorem onemocní okolo 8000 mužů**
- Vyšší výskyt nádorů prostaty je vysvětlován jednak stárnutím populace, jednak nárůstem rutinního preventivního vyšetřování PSA u starších mužů.
- **V současné době žije v české populaci více než 70 000 mužů s historií tohoto onemocnění.**
- Individualizovaný časný záchyt může být přínosný, šedý screening může naopak vést k nižší účinnosti a bezpečnosti celého procesu.

Populační pilotní program časného záchytu karcinomu prostaty

81800 PSA pro časný záchyt karcinomu prostaty – 312 bodů

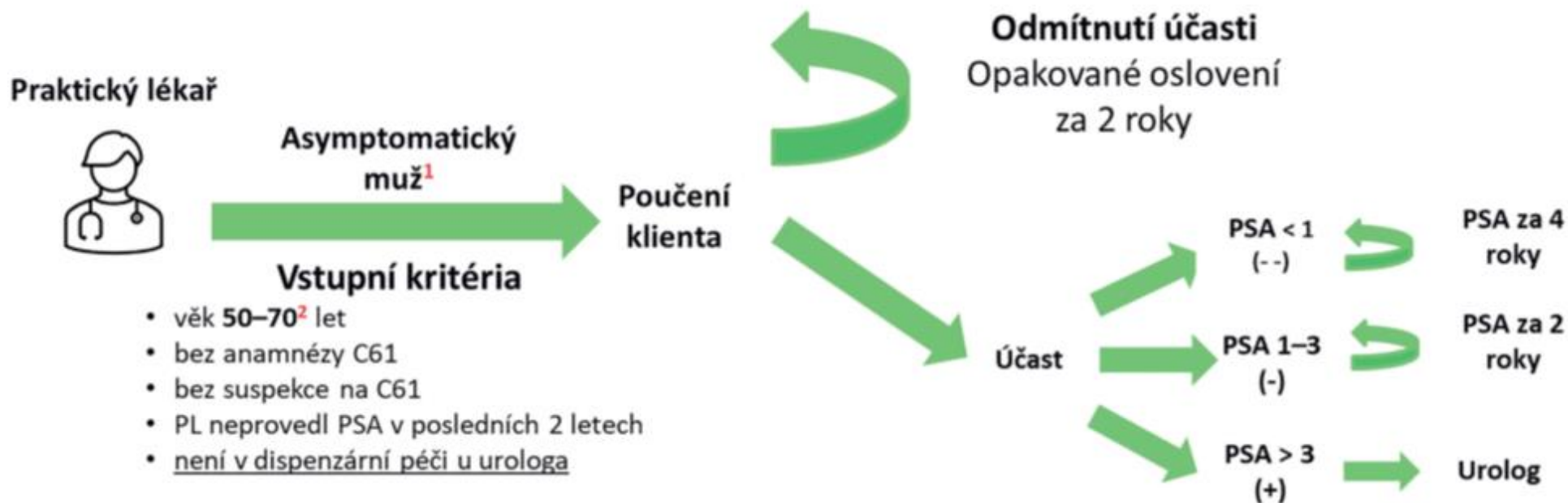

Domluva se spolupracujícími praktickými lékaři a urology

Úprava žádanky na vyšetření, aby obsahovala požadavek na vyšetření screeningového PSA

Nasmlouvat výkon pro screeningové vyšetření PSA, zároveň doložit smlouvu na užívání imunoanalyzátoru

- Laboratoř má zavedený systém dle EN ČSN 15189 (akreditace ČIA nebo audit NASKL)
- Pro vyšetření PSA má platný certifikát EHK
- Informační systém umožní odlišení screeningového a rutinního vyšetření PSA

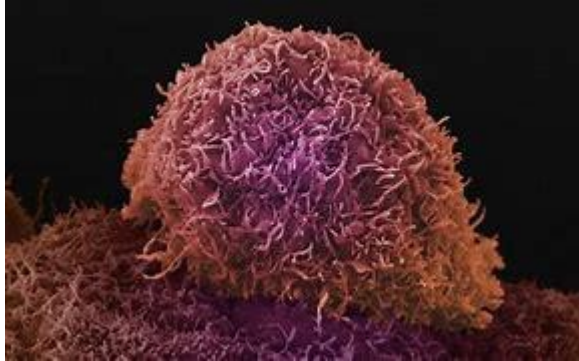

¹V případě symptomů je referován na další diagnostiku k urologovi

²Follow the same schedule for men aged >70 yr with good performance status and life expectancy of at least 10-15 yr

Van Poppel H, Hogenhout R, Albers P, van den Bergh RC, Barentsz JO, Roobol MJ. Early detection of prostate cancer in 2020 and beyond: facts and recommendations for the European Union and the European Commission. Screening. 2021 Mar 1;73:56.

Rizika screeningu

- Screeningové testy mohou objevit pomalu rostoucí nádor, který by během života člověka nezpůsobil žádnou újmu. V důsledku toho mohou někteří lidé dostávat potenciálně škodlivou, bolestivou, stresující a/nebo drahou léčbu, kterou nepotřebovali.
- Falešná pozitivita.
- Zvýšené testování. Další testy, které nejsou potřeba kvůli falešně pozitivním výsledkům. Testy mohou být invazivní, nákladné a mohou způsobit zbytečný stres a obavy.
- Falešná negativita.

Kontroverze při vyhledávání tumorů

rakovina prostaty – PSA? (Duffy MJ. PSA ve screeningu rakoviny prostaty: více užitku než škody nebo více škody než užitku? Adv Clin Chem 2014;66:1-23.)

Děkuji za pozornost

